

Päätös vaatimukseen luonnonsuojelulain 126 §:n mukaisen pakkokeinon käyttämisestä

1 Vireillepanija

Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry

2 Toiminnanharjoittaja

Metsähallitus Metsätalous Oy

3 Asian käsittely

3.1 Vireillepanon vireilletulo ja sisältö

Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry (jatkossa vireillepanija tai yhdistys) on jättänyt Lupa- ja valvontavirastolle 2.2.2026 päivätyn vaatimuksen keskeyttää/estää luonnon tuhoutumisen ja luonnonarvojen heikentymisen pysäyttämiseksi metsänhakkuut, jotka on ilmoitettu metsänkäyttöilmoituksessa 1-2026-16010. Kyse on Suomussalmen kunnassa valtion maalla sijaitsevasta Kaupinlampi-nimisestä kohteesta.

Vireillepanija vaatii, että Lupa- ja valvontavirasto ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin todennäköisen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaa uhkaavien luonnonsuojelulain 78 §:n vastaisten metsänhakkuiden estämiseksi ja keskeyttää mahdollisesti aloitetut hakkuut välittömästi. Liito-oravan esiintyminen tulee luotettavasti selvittää ja lisääntymis- ja levähdyspaikat tulee metsänhakkuissa säästää siten, että lajin lisääntyminen on jatkossakin mahdollista ja lajin elinympäristö säilyy lajille sopivana. Myös lajin kulkuyhteydet elinpiirien välillä tulee turvata ottaen huomioon myös tuulen vaikutukset kulkuyhteyden säilymisessä.

Yhdistys vaatii lisäksi, että hakkuun vaikutukset Riuskanselkosen Natura-alueen (FI1200735) suojeluperusteisiin tulee arvioida. Liito-orava on Natura-alueen suojeluperustelaji.

Metsänkäyttöilmoituksen kuvio 57 rajoittuu suojelualueeseen, joka on osa Riuskanselkosen Natura-aluetta (FI1200735), jonka suojeluperusteena lajiston osalta on mm. liito-orava. Liito-orava esiintyy uhanalaisten lajien tietojärjestelmien perusteella Kirnukummun alueella, joka sijaitsee kyseisen avohakkuukohteen välittömässä läheisyydessä, metsäautotien toisella puolella n. 200 metrin etäisyydellä. Avohakattavaksi suunniteltu vanha metsä on liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Koska lajin on todettu esiintyvän hakattavan alueen välittömässä läheisyydessä, on jopa todennäköistä, että laji

esiintyy myös hakattavaksi suunnitelulla kuviolla. Suunnitellut hakkuut tulisivat hävittämään tämän liito-oravan esiintymisalueen ja hakkuut ovat siten luonnonsuojelulain vastaisia. Yhdistyksen näkemys on, että ilman perusteellista liito-oravaselvitystä avohakkuuta ei voi toteuttaa. Yhdistys huomauttaa, että luotettava selvitys voidaan tehdä vain keväällä-alkukesällä, ei talvella. Lisäksi tulee ottaa huomioon myös se, että vaikka lajin esiintymisestä ei selvityksessä tehtäisikään havaintoja, kohteella voi silti olla lajin lisääntymispaikkoja. Liito-oravalle on nimittäin lajityypillistä, että elinpiirit ovat jopa säännöllisesti väliaikaisesti tyhjiä. Selvitysten tuloksia tulkittaessa on siten otettava varovaisuusperiaate huomioon. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka on sen laajuinen metsäalue, jolla liito-oravanaaras voi menestyksekkäästi lisääntyä ja tuottaa poikasia. Lisääntymispaikan turvaamiseksi myös yhteydet muihin elinpiireihin tulee ottaa huomioon hakkuiden toteutuksessa. Yhteyksien katkeaminen hävittää lisääntymispaikan toiminnallisuuden, jolloin lisääntymispaikkaan on kohdistunut luonnonsuojelulain vastainen muutos. Lisääntymispaikan turvaamiseen kuuluukin olennaisena osana paikan toiminnallisuuden turvaaminen, mitä ei myöskään kyseessä olevassa hakkuusuunnitelmassa ole otettu huomioon.

Vireillepanoa on täydennetty 23.2.2026 päivätyllä asiakirjalla ”Lisätietoja vireillepanoon Metsähallituksen metsänkäyttöilmoituksen 1-2026-16010 johdosta kohteella Kaupinlampi, kiinteistöllä 777-893-10-1”, jonka mukaan vireillepanijat vaativat luonnonsuojelulain (9/2023) 128 §:n tarkoittamalla erityisellä vireillepanolla, että lupa- ja valvontavirasto kieltää luonnonsuojelulain 126 §:n nojalla Metsähallitusta toteuttamasta metsänkäyttöilmoituksessa 1-2026-16010 tarkoitettuja hakkuuta lainvastaisina. Täydennyksessä on todettu muun ohella seuraavaa:

Vireillepanijat katsovat, että ilmoitettu hakkuu on ennallistamisasetuksen (2024/1991) 4 artiklan, luettuna yhdessä varovaisuusperiaatteen kanssa, vastainen.

Vireillepanijat katsovat, että ilmoitettu hakkuu on luonnonsuojelulain 78 §:ssä säädettyjen kieltojen vastainen.

Kiinteistöltä 777-893-10-1 on kartoitustietoa Natura-luontotyypeistä Boreaaliset luonnonmetsät ja Puustoiset suot, uhanalaisista lajeista ja luontodirektiivin tiukasti suojellusta lajista liito-orava.

Metsänkäyttöilmoituksen kohteena olevat hakkuut ovat ennallistamisasetuksen vastaisia. Vireillepanijat katsovat muun ohella, että boreaalista luonnonmetsää tai puustoista suota sisältävää kohdetta ei ole mahdollista hakata hakkuuilmoitukseen pohjautuen rikkomatta ennallistamisasetuksen velvoitteita tilanteessa, jossa tarkoitettuja Natura-luontotyyppisiä ei ole luokiteltu tilan osalta tai ennallistettavia alueita ei ole määritetty parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon ja tuoreimpaan tieteelliseen näyttöön perustuen. Ei ole osoitettu, etteikö nyt hakkuuilmoituksen alaisina oleviin boreaaliin luonnonmetsiin ja puustosiin soihin sisälly alueita, jotka on ennallistamisasetuksen mukaan ennallistettava.

Vireillepanon alaisen hakkuuilmoituksen mukaisen hakkuun salliminen olisi myös varovaisuusperiaatteen vastaista.

Asiassa vallitseva epäselvyys, puutteellinen arviointiprosessi tai selvitysten riittämättömyys velvoittavat Lupa- ja valvontavirasto kieltämään toiminnan, kunnes asia on selvitetty ja on voitu varmistua siitä, ettei luonnonsuojelulain vastaista seurausta synny.

Lupa- ja valvontaviraston on valvottava luonnonsuojelun säännösten noudattamista. Hakkuiden edellytyksenä olevan metsänkätöilmoituksen tekemistä voidaan pitää riittävänä perusteena hallintopakon käyttämiseksi. Näin ollen Lupa- ja valvontaviraston on kiellettävä käsillä olevat hakkuut ennallistamisasetuksen 4 ja 14 artiklojen sekä luonnonsuojelulain 78, 126 ja 128 §:n luettuna yhdessä varovaisuusperiaatteen sekä ennalta varautumisen periaatteen kanssa, nojalla.

Täydennyksen liitteenä on toimitettu 18.2.2026 laadittu raportti maastokäynnistä koskien kuviota 57. Raportissa on todettu seuraavaa:

”Hakkuisiin ilmoitetun kuvion 57.0 sekä länsi- että itäosassa metsä on boreaalista luonnonmetsää. Puuston kokovaihtelu osoittaa lähes täydellistä erirakenteisuutta, puiden tilajakauma on satunnainen ja lahoppua sekä useampia puulajeja esiintyy. Vaikka alueilla saattaa olla vanhaa metsätaloustalouden historiaa, se ei muuta sitä, että metsän nykytila täyttää boreaalisen luonnonmetsän kriteerit. Mahdolliset aikaisemman metsätalouden jäljet ovat lähes hävinneet, eikä se ole muuttanut puuston rakennetta merkittävästi; puusto ei ole talousmetsälle ominaisesti tilajakaumaltaan tasaista eikä puuston kerroksellisuus ole hävinnyt.

Hakkuiden uhkaamilla kuvioilla ja niiden välittömästä läheisyydestä (< 22 m) on havaittu useita Punaisen kirjan lajien esiintymiä, mm. ryväsjäkälä *Hertelidea botryosa*, VU ja samettikesijäkälä *Leptogium saturninum*, NT. Alueen lajistoa ei ole systemaattisesti kartoitettu.” Raportin liitteenä on lajilista.

Liito-oravan osalta täydennyksessä on viitattu Kainuun ELY-keskuksen raporttiin ”Liito-oravametsät katoamassa Ylä-Kainuussa – hakkuut uhkaavat lajin suojelua – hakattujen kohteiden tarkastuksia keväällä 2013” ja todettu mm. seuraavaa:

Hakkuuilmoituskohteesta 1-2026-16010 länteen 285-421 metrin etäisyydellä sijaitsee laji.fi-järjestelmässä useita liito-oravan havaintopisteitä.

Havaintoja on vuosilta 2012–2023 jolloin on tiettävästi tehty viimeisin seuranta. Kyseessä on siis pitkäaikainen ja elinvoimainen liito-oravareviiri.

Vähintään osa hakkuuilmoituksen 1-2026-16010 kohteena olevasta avohakkuualueesta on kuvien ja puustotietojen perusteella liito-oravalle sopivaa elinympäristöä – esimerkiksi lehtipuuta on runsaasti. Tiedossa ei ole, että liito-oravan esiintymistä olisi tässä erikseen kartoitettu.

Täydennyksen kuvakaappauksen ELY:n 2013 -raportissa lausutaan mm. että ”Tarkastus osoittaa selvästi myös sen, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen turvaamista ei voida enää ratkaista yksinomaan tapauskohtaisesti LSL:n 72 a §:n mukaisin menettelyin, vaan Kainuun ELY-keskus pitää jatkossa välttämättömänä lajin suojelun kokonaisvaltaista

tarkastelua. Huolestuttavinta lajin suojelun kannalta on se, että tämän Näljängän populaation kokonaistilasta ei tällä hetkellä ole mitään tietoa. Erityisen riskialtista on hakkuiden suunnittelu Natura-alueisiin rajautuvien tiedossa olevien asuttujen elinpiirien osalta”.

Täydennyksessä on todettu, että em. kokonaisvaltaista tarkastelua ei Näljängän alueella tiettävästi ole tehty ja että ”em. riskialtis hakkuiden suunnittelu Natura-alueisiin rajautuvilla elinpiireillä: Kaupinlammella erittäin todennäköisesti on tästä kyse. Hakuut rajautuvat Natura-alueeseen kiinteässä yhteydessä olevaan alueeseen, jossa on elinpiirejä”.

3.2 Toiminnanharjoittajan kuuleminen

Vireillepanon kohteena on Metsähallitus Metsätalous Oy:n (jatkossa Metsähallitus tai toiminnanharjoittaja) jättämä metsänkäyttöilmoitus, joka kohdistuu valtion omistamalle kiinteistölle. Lupa- ja valvontavirasto varasi Metsähallitukselle mahdollisuuden lausua vireillepanon johdosta hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti.

Metsähallitus (omassa vastauksessaan MH MT Oy) lausui 11.3.2026 päivätyssä vastauksessaan muun ohella seuraavaa:

Ennallistamisasetus

MH MT Oy toteaa, että ennallistamisasetus jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa asetuksen täytäntöönpanossa. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka asetus itsessään on voimassa, tulee asetuksen toimeenpanoa varten laatia kansallinen ennallistamissuunnitelma, jossa muun muassa määritetään keinot asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. MH MT Oy on mukana kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluryhmissä.

Kansallisen ennallistamissuunnitelman on määrä valmistua kahden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta. Suomella on elokuuhun 2026 asti aikaa valmistella oma ennallistamissuunnitelmansa esitettäväksi EU-komissiolle. EU:n jäsenvaltiot määrittelevät kansallisessa ennallistamissuunnitelmassaan toimet, joihin ne ryhtyvät heikentämättömyysveloitteen toimeenpanemiseksi. Heikentämättömyysveloite tulee voimaan, kun jäsenvaltion ennallistamissuunnitelma on valmistunut.

MH MT Oy toteaa, että se toimii huolellisesti ja noudattaa toiminnassaan voimassa olevia lakeja ja muita säädöksiä, PEFC-sertifiointia, MH MT Oy:n Ympäristöopasta sekä MH MT Oy:n metsänhoito-ohjetta. MH MT Oy ei toimi vastoin ennallistamisasetusta, sillä ennallistamissuunnitelma on vasta kansallisessa valmistelussa, eikä lopullisia asetuksen asettamia velvoitteita vielä tiedetä, koska niitä ei ole vielä määritelty. Näin ollen esitetty väite ennallistamisasetuksen vastaisuudesta on ennenaikainen ja vaatimus hakkuiden kieltämisestä perusteeton.

Varovaisuusperiaate

Varovaisuusperiaatteen osalta on lausuttu muun ohella, että ”Nyt kysymyksessä oleva metsänkäyttöilmoitus koskee yksilöityä ja rajattua toimenpidettä, jolla ei ole sellaisia ainutlaatuisia uhanalaisten lajien esiintymiä tai muutoinkaan yksittäisiä lajiesiintymiä, joiden perusteella voitaisiin arvioida kyseessä olevan luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhka. Metsänkäyttöilmoitukseen kuuluvat toimenpiteet on inventoitu vasten valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisia kansallisia vanhojen metsien kriteerejä sekä luonnontilaisten metsien määritelmää. Kumpikaan ilmoitukseen kuuluvista toimenpiteistä ei täytä näitä kriteerejä tai määritelmää. MH MT Oy on huolellisesti kartoittanut luontokohteita ja monimuotoisuudelle arvokkaita rakennepiirteitä sekä alueen lajistoa” ja että ”Varovaisuusperiaate ei oikeuta siirtämään tai estämään tavanomaista metsänkäyttöä ilman konkreettista, kohdekohtaista ja objektiivisesti perusteltua riskinarviota”. Vastauksessa on kuvattu, miten toiminnanharjoittaja on kartoittanut ja huomionnut luontokohteita sekä monimuotoisuudelle arvokkaita rakennepiirteitä ja lajistoa alueella, johon metsänkäyttöilmoitus kohdistuu ja toiminnanharjoittaja on ilmoittanut katsovansa, että varovaisuusperiaate on huomioitu metsänkäyttöilmoitukseen kuuluvien toimenpiteiden suunnittelussa asianmukaisesti ja suunnitellut hakkuut eivät ole varovaisuusperiaatteen vastaisia.

Lisäksi vastauksessa on viitattu suhteellisuusperiaatteeseen, josta on säädetty hallintolain 6 §:ssä.

Luonnonsuojelulain 128 §:n soveltamisala

MH MT Oy toteaa lisäksi, että LSL 128 §:n mukainen erityinen vireillepano-oikeus on tarkoitettu luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten vastaisten toimenpiteiden kieltämiseen. Näin ollen pykälän sanamuoto jättää tulkinnanvaraiseksi sen, voiko ko. pykälä ylipäätään tulla sovellettavaksi Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry:n LVV:lle lähettämään asiakirjaan.

Metsänkäyttöilmoituksen kohde ja kohteeseen liittyvät selvitykset

Kaupinlammen metsänkäyttöilmoitukseen kuuluva toimenpide on inventoitu vasten valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisia kansallisia vanhojen metsien kriteerejä sekä luonnontilaisten metsien määritelmää. Ilmoitukseen kuuluva toimenpide ei täytä näitä kriteerejä tai määritelmää.

Metsäsuunnittelun yhteydessä MH MT Oy tarkastelee aina toimenpidekuvioita ja ympäröiviä metsäalueita MH MT Oy:n Ympäristöoppaan luontokohdekriteereitä vasten, ja rajaa luontokohteen määritelmän täyttävät kohteet toiminnan ulkopuolelle tai rajoitetun toiminnan piiriin osaksi alue-ekologista verkostoa. Tässä yhteydessä tuodaan myös esille, että MH MT Oy:n Ympäristöoppaan vaatimukset ylittävät monessa lainsäädännön ja sertifioinnin asettaman minimitason.

Boreaalinen luonnonmetsä luontotyyppin määritelmä

Kansallisen ennallistamissuunnitelman laadinta on kesken ja kriteerejä Natura-verkoston ulkopuolella esiintyville direktiiviluontotyypeille ei ole vielä hyväksytty. On huomioitava, että SLL:n vaatimuksessa esitetty tulkinta direktiiviluontotyyppiä, toimenpiteen kohteena olevien metsien osalta, pohjautuu kriteereihin, jotka ovat vahvistettu käytettäväksi Natura-verkoston sisällä, eivätkä käynnissä olevan kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelutyön luontotyyppikriteereihin.

Liito-oravan esiintyminen alueella ja toimenpiteiden perusteet

Luonnonsuojelulaki vuoden 2016 muutoksesta alkaen korostaa toimijan vastuuta huomioida liito-orava ja LSL 78§ mukaiset liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat metsänkäsittelyssä. MH MT Oy vastuullisena toimijana huomioi aina metsien suunnittelun yhteydessä olemassa olevan liito-oravatiedon sekä arvioi metsien rakennepiirteiden, käsittelyhistorian sekä saatavilla olevan muun mahdollisen tiedon perusteella alueen potentiaalia liito-oravalle. Olemassa olevia havaintoja peilataan suunniteltuihin toimenpiteisiin ja tarvittavat inventoinnit tehdään maastossa. Potentiaalisille alueille tehdään laji-inventointi.

Toimenpiteen 57 alueelta ei ole tehty liito-oravan papanahavaintoja, ja rakennepiirteiden puolesta mäntyvaltainen voimakkaan metsätaloushistorian omaava harvahko puusto ei vastaa edellä kuvattua tyyppillistä elinympäristöä, jossa lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelyn osalta merkittävää on puuston tarjoama suoja sekä soveliaat pesäpuut. Toimenpide 57 ei katkaise kulkuyhteyksiä tunnettujen elinpiirien välillä.

Lajihavaintojen huomioiminen toimenpidesuunnittelussa

Lajien huomioimisen yhteydessä MH MT Oy haluaa tuoda esille, että vain erityisesti suojeltavat lajit, direktiivilajit, rauhoitetut lajit sekä uutena tavatut lajit ovat lakisääteisesti suojeltuja. Lajien huomioiminen valtion monikäyttömetsissä perustuu lainsäädännön lisäksi metsäsertifiointiin sekä vastuulliseen toimintaan metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi. Lajien esiintymien sekä elinympäristöjen säilyttäminen edistää tehokkaasti monimuotoisuuden säilymistä metsäluonnossa. MH MT Oy:n toteuttama Monikäyttömetsien lajistaselvitys vuodelta 2023 on esimerkki vastuullisesta aktiivisuudesta tuottaa lajitietoa sekä hyödyntää sitä lajien huomioimisessa metsien käsittelyssä.

MH MT Oy:n lajistoasiantuntija on toteuttanut Kaupinlammen kohteelle ja sen lähiympäristöön lajistokartoituksen, jonka perusteella on rajattu lajistollisesti edustavimmat alueet metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Näillä alueilla korostuu vanhoille metsille ominainen epifyyttilajisto, lahoppulajeista havaintoja tehtiin vähemmän. Lajistoperusteisesti toiminnan ulkopuolelle rajattiin kartoituksen myötä 7,3 hehtaaria.

Toimenpide 57 on pinta-alaltaan 3,5 hehtaaria ja toimenpiteen lajiesiintymät huomioidaan säästöpuuryhmin, minkä lisäksi lajeille tärkeät rakennepiirteet kuten raidat, haavat, pötkelöt, palokannot, maapuut ja pystykelot säästetään hakkuussa.

MH MT Oy on toteuttanut vuonna 2023 Monikäyttömetsien lajistopilotin, jossa selvitettiin uhanalaisten ja muiden huomionarvoisten lajien esiintymistä valtion talouskäytössä olevissa monikäyttömetsissä. Tulosten perusteella esimerkiksi ryväsjäkälää (VU) ja hongantorvijäkälää (VU) esiintyy 30 % - 60 % satunnaisesti valituista talousmetsäkuvioista. Ja on huomattava, että tulos voisi olla suurempi, mikäli olisi inventoitu vain männiköitä. IUCN-luokkaan vaarantuneet kuuluva palo- ja kelokannoilla viihtyvä ryväsjäkäle on hyvä esimerkki ekologiaaltaan erikoistuneesta, mutta indikaattoriarvoltaan heikosta lajista.

Em. lajin ja muiden palo- ja kelokantojen jäkälien esiintymien turvaaminen toteutuu säästämällä toimenpidealalta palanut ja kuollut puu, mutta näiden elinympäristöresurssin turvaaminen pitkällä aikajänteellä ei edellytä metsän säästämistä metsätalouskäytön ulkopuolelle.

Vaikutukset Riuskanselkosen Natura-alueeseen

Metsähallituksessa on käytössä yhteissuunnittelun menetelmä, jossa on tunnistettu ne tilanteet, joissa luontoarvojen turvaamisen varmistamiseksi toimenpiteet tulee suunnitella yhteistyössä MH MT Oy:n ja MH Luontopalveluiden (jatkossa MH LP) kesken. Kaikki toimenpiteet, jotka sijoittuvat Natura-alueille tai MH LP:n hallinnoimien kiinteistöjen välittömään läheisyyteen suunnitellaan yhteistyössä, ja näin on toimittu myös toimenpiteen 57 osalta. Yhteissuunnittelulla halutaan varmistaa, ettei metsien käsittelyllä heikennetä suojelutarkoituksiin varatun alueen luontoarvoja, ja hakkuiden sijoituessa Natura-alueen välittömään läheisyyteen, etteivät toimenpiteet vaaranna suojeluperusteena olevia luontotyyppisiä tai lajeja.

LSL 34 § heikentämiskiellon mukaisesti Natura2000-verkoston kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luontoarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Ja LSL 35 § mukaisesti, mikäli suunnitelma yksinään tai muiden hankkeiden kanssa yhdessä tarkasteltuna merkittävästi heikentää Natura2000-alueen suojeluperusteena olevia luonnonarvoja, tulee hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan asianmukaisella tavalla arvioida nämä vaikutukset. Sama velvoite koskee Natura-alueen ulkopuolelle kohdistuvia suunnitelmia, mikäli niillä on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Suunniteltu toimenpide ei kohdistu Natura-alueelle. Aiemmin tässä selvityksessä on kuvattu ja perusteltu, miten liito-orava on huomioitu suunnitelmassa. Riuskanselkosen Natura-alueen suojeluperusteena oleville luontotyypeille ei katsota aiheutuvan toimenpiteestä merkittävää heikentävää vaikutusta, ja liito-oravan lisäksi suojeluperusteena olevan lettorikon osalta voidaan niin ikään todeta, että toimien sijoituessa kivennäismaiden metsiin, ei niiden katsota merkittävästi heikentävän lettoosilla esiintyvän lajin elinmahdollisuuksia.

MH MT Oy:n näkemys on, että yhteissuunnittelu MH LP:n kanssa varmistaa LS-lain 34 §:n heikentämiskiellon toteutumisen, ja toteuttaa LSL 35 § mukaista harkintaa Natura-arvioinnin tarpeesta. Yksimielisesti yhteissuunnittelun kohteen osalta katsotaan, että LSL:n mukaiselle Natura-arvioinnille ei ole tarvetta.

Yhteenveto

Yhteenvedona todetaan, että LSL 35§ mukaiselle Natura-arvioinnille ei ole tarvetta, suunnitellut toimenpiteet eivät kohdistu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalle, toimenpiteen toteutus ei katkaise kulkuyhteyksiä ja alueen lajihavainnot on huomioitu toimenpidesuunnittelussa. Näin ollen suunniteltu toimenpide ei ole LSL vastainen.

3.3 Vireillepanijan kuuleminen toiminnanharjoittajan vastauksesta

Lupa- ja valvontavirasto varasi vireillepanijalle mahdollisuuden lausua toiminnanharjoittajan vastauksen johdosta hallintolain 34 §:n mukaisesti. Vireillepanija lausui 30.3.2026 päivätyssä vastineessaan muun ohella seuraavaa:

Vireillepanijat uudistavat ennallistamisasetuksen ((EU) 2024/1991) ja varovaisuusperiaatteen osalta lausumansa vaatimukset.

Natura-alueen osalta vireillepanijat toteavat, että hakkuiden vaikutukset alueeseen on arvioitava siten kuin laki vaatii.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan osalta vireillepanijat toteavat, ettei ole riittävästi näytetty, että tiukasti suojellut lisääntymis- ja levähdyspaikat jäävät hävittämättä ja heikentämättä EUT-käytännön vaatimalla tavalla.

Heikentämättömyysveloitteesta

Ennallistamisasetus on tullut voimaan 18.8.2024. Milloin asetuksessa ei ole annettu sen velvoitteille muuta voimaantulohetkeä, on sanamuodon mukaisen laintulkinnan mukaan lähdeittävä siitä olettamasta, että lain velvoitteet ovat tulleet voimaan 18.8.2024.

Näissä oloissa on katsottava, että nyt puheena olevat alueet ovat asetuksen 4(11) tarkoittamia ei hyvässä tilassa olevia alueita, jollei Metsähallitus osoita nyt metsänkäyttöilmoituksen alaisten alueiden olevan hyvässä tilassa. Tällöin heikentämättömyysvelvoite tulisi näiden alueiden osalta voimaan elokuussa 2026. Tässäkin tapauksessa vireillepanijat katsovat, että ennallistamisasetuksen muut velvoitteet luettuna yhdessä varovaisuusperiaatteen kanssa estävät metsänkäyttöilmoituksen mukaiset hakkuut.

Varovaisuusperiaate ja ennallistamisasetuksen muut velvoitteet

Vireillepanijat huomauttavat, että luontotyyppiraportoinnin mukaan luontotyyppi boreaalinen luonnonmetsä on luokituksen heikoimmassa luokassa ja on edelleen heikkenevä, ja sen pinta-ala on myös luokituksen heikoimmassa luokassa ja on edelleen heikkenevä. Näissä oloissa on lähdeittävä siitä, että ennallistamisasetuksen 4(8) ja 14 artikla edellyttävät varovaisuusperiaatteen kanssa luettuina, että MH MT Oy, joka vastineessaan vetoaa siihen, että se toimii kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluryhmässä, ei käytä tätä asemaansa väärin ja toteuta hakkuita ajankohtana, jolloin sille itselleenkin on vielä epäselvää, mitä alueita tulee ennallistettavien alueiden piiriin. Joka tapauksessa on 90 % todennäköisyys, että metsänkäyttöilmoituksen alaiset

alueet tulevat ennallistettaviksi asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi. Ei voida myöskään ajatella, että heikossa tilassa olevia luontotyyppialueita voisi entisestään heikentää ennen kuin ne on ennallistettava. Tässä tapauksessa boreaalisen luonnonmetsän ennallistamisvelvoitteet sekä heikentämättömyysvelvoite menettäisivät kokonaan merkityksensä, kun luontotyyppi on kokonaisuutena arvioiden epäsuotuisassa, huonossa ja heikkenevässä tilassa. Tämä ei myöskään vastaa ennallistamisasetuksen tarkoitusta.

Varovaisuusperiaatteen sisällöstä

Varovaisuusperiaate on vakiintunut ympäristöoikeudellinen periaate, joka soveltuu vireillepanijoiden käsityksen mukaan käsillä olevaan tilanteeseen hyvin. Kyse on juuri ennen kansallisen ennallistamissuunnitelman voimaantuloa ilmoitetuista, laajasta hakkuiden sarjasta, joissa on tarkoitus hakata oikeusasemaltaan ja luontoarvoiltaan selvittämätöntä metsää, johon erittäin todennäköisesti kohdistuu ennallistamisvelvoite.

Vanhojen metsien kriteerit ja Natura-luontotyyppien kriteerit

Vireillepanijat tuovat esille, että Metsähallituksen viittaamat kansalliset vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteerit ovat eri asia, kun unionioikeudessa luontodirektiivin (92/43/ETY, annettu 21. päivänä toukokuuta 1992) antamisesta lähtien vakiintunut boreaalisen luonnonmetsän käsite. Boreaalinen luonnonmetsä on Natura -luontotyyppi, jonka tunnistamisen kriteerit on annettu komission manuaalissa ja sittemmin kansallisissa oppaissa.

Boreaalinen luonnonmetsä tarkoittaa metsää, joka täyttää tietyt määritellyt minimikriteerit. Boreaalisen luonnonmetsän määritelmän sisään mahtuu hyvin raskaan hakkuuhistorian omaavia metsiä, kunhan viimeisimmistä käsittelytoimenpiteistä on kulunut niin pitkä aika, että luonnollisen kehityksen myötä niihin on palautunut riittävästi luonnonmetsän piirteitä. Lahopuun esiintymistä ei edellytetä, jos puusto on muuten rakenteeltaan riittävän monipuolinen. Boreaaliselta luonnonmetsältä edellytetään pääsääntöisesti, että sen valtapuusto on vähintään uudistusikäistä. Uudistusikäisyyden alarajat vaihtelevat puulajista ja kasvupaikkatyyppistä riippuen Etelä-Suomessa välillä 40–90 vuotta.

Myöskään MH MT Oy:n Ympäristöoppaan luontokohdekriteereillä, sertifikaattikriteereillä tai muullakaan Metsähallituksen omalla luontotyöllä ei ole käsillä olevassa asiassa merkitystä, koska kyse on erityisestä, EU-oikeudesta sisältönsä saavasta luontotyypistä. Vireillepanossa ja sen lisätietoina toimitetussa täydennyksessä on eritelty, miten ennallistamisasetuksen heikentämättömyysvelvoite luettuna yhdessä varovaisuusperiaatteen kanssa vireillepanijoiden käsityksen mukaan rajoittaa metsänkäyttöilmoituksessa ilmoitettuja hakkuita. Boreaalisen luonnonmetsän määritelmää ei voida muuttaa kansallisesti, koska määritelmä on sama koko unionissa.

MH MT Oy esittää vastineessaan, että Natura-verkoston sisällä boreaalisen luontotyypin määritelmä olisi eri kuin sen ulkopuolella. Tämä ajattelutapa ei kestä ekologista, juridista tai loogista tarkastelua vaan se saisi koko Natura-järjestelmän sekä luontodirektiivin luontotyypeille rakennetun ennallistamisasetuksen logiikan romahtamaan.

Myös se, että samaan aikaan maa- ja metsätalousministeriössä on käynnistetty poliittinen hanke muuttaa boreaalisen luonnonmetsän kansallista määritelmää, tukee vireillepanijoiden käsitystä siitä, että ennallistamisasetus velvoittaa nykymääritelmän olemaan heikentämättä boreaalisen luonnonmetsän esiintymiä ja ennallistamaan ne vireillepanossa ja asetuksessa esitetyin tavoin.

Suhteellisuusperiaatteesta

Vireillepanijat toteavat ensinnä, että MH MT Oy:n asema hallinnon asiakkaana on tässä yhteydessä erikoinen. MH MT Oy:lla on erityisasema, sillä se osallistuu kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluun. Lain Metsähallituksesta (234/2016) 5 §:n 2 momentin 1):n mukaan Metsähallitus hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät, joihin kuuluvat muun ohessa luontotyyppien ja eliölajien suojeluun liittyvät tehtävät. Tämän lisäksi lain 6 §:ssa säädetään sellaisista 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuista yhteiskunnallisista velvoitteista, joiden puitteissa Metsähallitus harjoittaa liiketoimintaa. Pykälän 1 momentin mukaan biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja tarkoituksenmukainen lisääminen on Metsähallituksen kaikkea liiketoimintaa rajaava reunaehto. Näissä oloissa vireillepanijat pitävät erikoisena sitä, että MH MT Oy vetoaa hallinnon oikeusperiaatteeseen välttyäkseen noudattamasta yhteiskunnallisia velvoitteitaan. Suomen valtion kyky noudattaa ennallistamisasetuksen velvoitteita on mitä suurimmassa määrin riippuvainen MH MT Oy:sta.

Toisekseen, vireillepanijat huomauttavat, että ennallistamisasetus on annettu siitä syystä, ettei lievemmällä keinoilla (luontodirektiivi, EU:n biodiversiteettistrategia) ole päästy tavoitteeseen, joka on turvata luonnon monimuotoisuus unionin alueella. Tässä valossa ennallistamisasetuksen antaminen heikentämättömyysvelvoitteineen on lievin viranomaisen käytössä oleva keino, jolla se voi päästä asettamiinsa tavoitteisiin.

Natura-alueen suojelun perusteena olevan luontotyypin heikentäminen on kielletty

Sen lisäksi, mitä aiemmin on tuotu ilmi ennallistamisasetuksen heikentämättömyysvelvoitteesta koskien myös Natura-alueen ulkopuolisia Natura-luontotyyppiäsiintymiä, on Kaupinlammen osalta kyse myös Riuskanselkosen Natura-alueen välittömässä läheisyydessä tehtävistä hakkuista. Riuskanselkosen Natura-tietolomakkeen mukaan suojelun perusteena on muun ohella luontotyyppi boreaaliset luonnonmetsät. Metsähallituksen vastineessa kuvassa 1 esitetään metsänkäyttöilmoituksen mukaisten hakkuiden sijoittuminen erittäin lähelle Natura-aluetta, jonka suojelun perusteena on samaa luontotyyppiä boreaaliset luonnonmetsät, kuin mitä alueen ulkopuolelle on jäänyt.

Natura-alueisiin kohdistuu merkittävän heikentämisen kieltö. Heikentämiskieltö toteutetaan keskeisesti Natura-arviointimekanismin kautta. Arviointivelvollisuuden kynnyksen on asetettu unionioikeuskäytännössä erittäin matalalle.

Vireillepanijat katsovat, että tässä tapauksessa Natura-arviointi on suoritettava hakkuiden välittömän läheisyyden vuoksi. Hakkuiden vaikutuksia alueen luontoarvoihin ja lajiston mahdollisuuksiin selviytyä suotuisalla suojelun tasolla ei ole selvitetty tai arvioitu.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan osalta vireillepanijat toteavat, ettei ole riittävästi näytetty, että tiukasti suojellut lisääntymis- ja levähdyspaikat jäävät hävittämättä ja heikentämättä EUT-käytännön vaatimalla tavalla.

MH MT Oy:n vastineesta käy ilmi, ettei se ole tehnyt alueella kokonaisvaltaista tarkastelua, mitä ELY-keskuksen vuoden 2013 raportissa edellytetään. MH MT Oy:n vastineesta saa sen käsityksen, ettei alueella ole käyty tai liito-oravahavaintoja muutenkaan selvitetty. Kainuun ELY-keskus on todennut itse, että mikäli aiotaan välttää liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisen ja heikentämiskiellon rikkominen alueella, tulee kaikki 0,5 km:n päässä Hertassa mainitusta havaintopaikassa olevat hakkuisiin ilmoitetut alueet tarkastaa ELY-keskuksen toimesta. Näissä oloissa, kun Kainuun ELY-keskus on tuottanut kyseessä olevalta kohteelta näin tarkan analyysin, ei Metsähallituksen tekemä yleisluontoinen rakennepiirreinventaario riitä. Lupa- ja valvontaviraston tulee toimia johdonmukaisesti sen edeltäjäviranomaisen kannanoton mukaisesti ja tarkastuttaa alue liito-oravan tiukan suojelun toteutumisen turvaamiseksi. Nyt suunniteltu hakkuu rajautuu Natura-alueisiin rajautuviin elinpiireihin ELY-keskuksen kuvaamalla tavalla.

Lopuksi

Vireillepanijat eivät vaadi MH MT Oy:tä lopettamaan hakkuutoimintaansa. Vireillepanijat vaativat, että MH MT Oy noudattaa voimassa olevaa lakia täysimääräisesti, myös siinä tapauksessa, että se edellyttää pidättäytymään joistakin hakkuista ja selvittämään metsänkäyttöilmoituksen käsittävän alueen luontoarvot lain vaatimusten mukaisesti. Lupa- ja valvontavirastoa vireillepanijat vaativat niinkään selvittämään, onko metsänkäyttöilmoitusten kattamat alueet lain puitteissa käsiteltävissä ilmoituksissa tarkoitetuilla tavoilla siten ettei unionioikeudellisia velvoitteita rikota vai ei.

4 Lupa- ja valvontaviraston ratkaisu

Lupa- ja valvontavirasto ei rajoita metsänkäyttöilmoituksessa 1-2026-16010 ilmoitettuja hakkuita eikä aseta velvoitteita luonnonsuojelulain 126 §:n perusteella.

5 Perustelut

5.1 Sovellettavat oikeusohjeet

Luonnonsuojelulain (9/2023, LSL) 7 §:n mukaan tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen mukaisessa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa.

Luonnonsuojelulain 9 §:n 2 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä sekä maiseman suojelua, vastaa tässä laissa sille säädettyistä viranomaistehtävistä, valvoo tämän lain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa sekä tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Luonnonsuojelulain 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

Luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin mukaan jos hanke tai suunnitelma joko yksinään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Luonnonsuojelulain 78 §:ssä säädetään Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelusta. Lainkohdan 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteessä IV a mainitut eläinlajit ja liitteessä IV b mainitut kasvilajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Suomessa esiintyvistä tiukkaa suojelua edellyttävistä eliölajeista säädetään valtioneuvoston asetuksella (valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta 1066/2023, luonnonsuojeluasetus). Lainkohdan 2 momentin mukaan tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Luonnonsuojeluasetuksen 9 §:n mukaan luonnonsuojelulain 78 §:n 1 momentissa tarkoitettuja, Suomessa esiintyviä Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja ovat liitteessä 7 luetellut eliölajit. Liito-orava (*Pteromys volans*) lukeutuu luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 7 lueteltuihin nisäkkäisiin.

Luonnonsuojelulain pakkokeinoja koskevan 126 §:n 1 momentissa säädetään, että jos joku lyö laimin luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamisen tai ryhtyy niiden vastaiseen toimeen, Lupa- ja valvontavirasto voi kieltää asianomaista jatkamasta tai toistamasta tekoa tai laiminlyöntiä ja sakon tai keskeyttämisen uhalla velvoittaa hänet määrääjassa poistamaan oikeudenvastaisen tilan tai korjaamaan laiminlyönnin taikka asettaa uhan, että tarpeelliset toimenpiteet teetetään asianomaisen kustannuksella. Lupa- ja valvontaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin päätä.

Luonnonsuojelulain 128 §:ssä säädetään erityisestä vireillepano-oikeudesta. Lainkohdan 1 momentin mukaan haittaa kärsivällä henkilöllä on oikeus saattaa 126 §:ssä tarkoitettu asia vireille Lupa- ja valvontavirastossa, jos vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen, tai käynnistää luontovahingon korjaaminen. Sama oikeus on 134 §:n 4 momentissa

tarkoitettulla rekisteröidyllä yhteisöllä toiminta-alueellaan ja kunnalla. Lainkohdan 2 momentin mukaan erityisen vireillepanon mukainen asia on ratkaistava kiireellisenä.

Luonnonsuojelulain muutoksenhakua koskevan 134 §:n 4 momentin mukaan valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta, velvollisuutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta, tukea, avustusta tai vapaaehtoisen hyvittämisen korvaavuutta koskevasta päätöksestä valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla ja toiminta-alueellaan sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen.

5.2 Vireillepanijan vireillepano-oikeuteen liittyvät näkökohdat

Luonnonsuojelulain 128 §:n mukaan oikeus erityiseen vireillepanoon on 134 §:n 4 momentissa tarkoitettulla rekisteröidyllä yhteisöllä toiminta-alueellaan. Lupa- ja valvontavirastolla on ollut asiaa ratkaistessaan käytössä Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry:n säännöt. Sääntöjen kohdassa 1§ päätetään piirin toiminta-alueesta, joka on Kainuu. Piirin tarkoituksena on kohdan 2§ mukaan ”edistää luonnon- ja ympäristönsuojelua sekä vaalia kulttuuriperintöä ja koota yhteen tätä tarkoituspäästä ajavia yhteisöjä ja kansalaisia”. Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että vireillepanijalla on tällä perusteella oikeus jättää luonnonsuojelulain 128 §:n mukainen vireillepano.

Vireillepanija on vireillepanoonsa liittyvässä, lisätietoja sisältäneessä täydennyksessä esittänyt lisäksi katsovansa, että sillä on myös ennallistamisasetuksen ja Århusin yleissopimuksen pohjalta vireillepano-oikeus asiassa. Vireillepanossa on tältä osin lausuttu muun ohella, että ”vireillepano-oikeutta on tulkittava perusoikeusmyönteisesti. Luonnonsuojeluviranomaisena Lupa- ja valvontavirasto edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Ennallistamisasetus on osa unionioikeudellista luonnonsuojelulainsäädäntöä. Sen on siten katsottava kuuluvan luonnonsuojelulain viitattujen luonnon tuhoutumisen ja luonnonarvojen heikentymisen, joka ei ole vähäinen estämisen sisällölliseen kehikkoon. Ennallistamisasetuksessa on kodifioitu osaltaan, mitä arvokkaalla luonnolla tarkoitetaan unionioikeudellisessa merkityksessä.”

Lupa- ja valvontavirasto toteaa tältä osin, että ennallistamisasetuksessa ei säädetä asetuksen noudattamista koskevan asian vireillepano-oikeudesta kansallisessa viranomaisessa, eikä Lupa- ja valvontavirastolle ole säädetty toimivaltaa suoraan asetuksen valvontaan ja sen perusteella tehtävien vireillepanojen käsittelyyn. Sama koskee Århusin sopimusta. Haittaa kärsivien henkilöiden ja laissa määriteltyjen rekisteröityjen yhteisöjen vireillepano-oikeutta koskeva sääntely sisältyy kyseessä olevan valvottavan toiminnon osalta luonnonsuojelulakiin. Tämä oikeus on kytketty vireillepanon kohteena olevan asian luonnonsuojelulain vastaisuuteen sekä siihen, että vireillepanon tarkoituksena tulee olla estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen.

5.3 Vireillepanon tutkimiseen liittyvät näkökohdat

Luonnonsuojelulain 128 §:n mukaisen, luonnonsuojelulain 126 §:ssä tarkoitetun asian vireille saattamisen (vireillepanon) edellytyksenä on, että vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen. Luonnonsuojelulain 126 §:n mukaan pakkokeinojen käytön edellytyksenä on, että joku on ryhtynyt tai on ryhtymässä luonnonsuojelulain vastaiseen toimintaan.

Metsähallitus on antamassaan vastauksessa esittänyt luonnonsuojelulain 128 §:n soveltamisalan osalta pykälän sanamuodon jättävän kyseenalaiseksi sen, voiko luonnonsuojelulain 128 § tulla sovellettavaksi yhdistyksen Lupa- ja valvontavirastolle jättämään asiakirjaan.

Luonnonsuojelulain mukaisen erityisen vireillepano-oikeuden edellytykseksi on säädetty itse vireillepanon jättäjän kelpoisuuteen liittyvien vaatimusten lisäksi, että jätetyn vireillepanon tarkoitus on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että lainkohtaa ja sen käsitteellistä ulottuvuutta ei ole avattu lainvalmisteluaineistossa yksityiskohtaisesti. On kuitenkin pidettävä perusteltuna, että vireillepanon kohdistuessa toimintaan, jonka toteuttamisesta uhkaa seurata konkreettisia muutoksia luonnonsuojelulain sääntelemille tai soveltamisalaan kuuluville luonnonarvoille, joiden merkitystä ei kohdealueella voida lähtökohtaisesti pitää vähäisinä, Lupa- ja valvontavirasto arvioi esitettyjen toimintojen luonnonsuojelulainmukaisuuden.

Lupa- ja valvontavirasto on näin ollen tässä tapauksessa tutkinut vireillepanon ja antanut siihen asiaratkaisun.

5.4 Ennallistamisasetukseen liittyvät näkökohdat

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1991, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2024, luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta (ennallistamisasetus) tarkoituksena on parantaa luonnon tilaa laajasti eri ympäristöissä sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Asetuksessa säädetään niin kutsutusta ”heikentymättömyysvelvoitteesta”, jonka mukaan jäsenvaltioiden on pyrittävä ottamaan käyttöön tarvittavat toimenpiteet, joilla pyritään estämään merkittävä heikentyminen ennallistamisasetuksen liitteessä I lueteltujen luontotyyppien esiintymillä, joiden tila on hyvä tai jotka ovat tarpeellisia asetuksen 4 artiklan 17 kohdassa säädettyjen ennallistamistavoitteiden saavuttamiseksi.

Ennallistamisasetuksen velvoitteet kohdistuvat jäsenvaltioihin, eikä sillä ole kansalaisiin tai yrityksiin kohdistuvia välittömiä oikeusvaikutuksia. Asetuksen täytäntöönpanon keinot on jätetty jäsenvaltioiden päätettäväksi, ja ne täytyy ilmoittaa komissiolle kansallisessa

ennallistamissuunnitelmassa. Asetuksessa määrätyt seuranta- ja raportointivelvoitteet ovat kaikille jäsenmaille yhtenevät, mutta säädettyjen tavoitteiden saavuttamisen keinot ovat jäsenvaltioiden itsensä valittavissa.

Suomessa on käynnissä asetuksen kansallisen toimeenpanon osalta lainsäädäntöhanke (asianumero VN/13123/2025, hankenumero YM022:00/2025), jonka toimikausi on asetettu ajalle 16.6.2025 – 31.8.2027. Hankkeen tavoitteena on laatia heikentämättömyysvelvoitteen soveltamista koskeva hallituksen esitys ja tukea ennallistamissuunnitelman valmistelua ja vahvistaa sen toimeenpanoa tunnistamalla suunnitelman toimeenpanoon liittyvää lainsäädäntöä ja sen mahdollisia muutostarpeita. Työryhmä laatii hallituksen esityksen ennallistamisasetuksen mukaisen hyvän tilan heikentämättömyysvelvoitteen sekä sen joustavan soveltamisen toimeenpanosta. Lisäksi esitys sisältää ehdotukset heikentämättömyysvelvoitteeseen liittyvästä seurannasta ja raportoinnista. Kansallista ennallistamissuunnitelmaa puolestaan valmistellaan lainsäädäntöhankeessa VN/25123/2024, hankenumero YM055:00/2024, jonka tavoitteena on ennallistamisasetuksen mukaisen kansallisen ennallistamissuunnitelman laatiminen Euroopan komissiolle 1.9.2026 mennessä.

Huomioiden ennallistamisasetuksen yksinomaan jäsenvaltioiden velvoittamiseen rajoittuvat lähtökohdat ja asetuksen kansallisen täytäntöönpanon keskeneräisyyden Lupa- ja valvontavirasto katsoo, ettei sillä ole toimivaltaa arvioida vireillepanon tarkoittamaa toimintaa ja sen vaikutuksia suoraan ennallistamisasetuksen perusteella. Näin ollen Lupa- ja valvontavirasto on vireillepanoasiasa käsitellessään arvioinut vireillepanon kohteena olevan toiminnan lainmukaisuutta luonnonsuojelulain 128 §:n mukaisesti 126 §:n mukaisena hallintopakkoasiana, jossa vireillepanon tarkoittamien toimenpiteiden rajoittamisen ja velvoitteiden määräämisen edellytyksenä on se, että joku toimii tai aikoo toimia luonnonsuojelulaissa säädetyn vastaisesti.

5.5 Varovaisuusperiaatteeseen liittyvät näkökohdat

Vireillepanon mukaan metsänkäyttöilmoituksen kohteena olevat hakkuut ovat varovaisuusperiaatteen vastaisia. Varovaisuusperiaate, josta käytetään myös käsitettä ennalta varautumisen periaate, on sekä kansainvälisesti että Euroopan unionin oikeudessa vakiintunut ympäristöoikeuden periaate. Se edellyttää puuttumista epävarmihin ympäristöön kohdistuviin uhkiin, vaikka varmaa tieteellistä näyttöä haittojen syntymisestä tai niiden vakavuudesta ei vielä olisi. Tiedollinen epävarmuus ei saa olla syy ennakoivista suojelutoimenpiteistä pidättäytymiselle. Varovaisuusperiaate on osa voimassa olevaa oikeutta ja vaikuttaa voimassa olevan lain nojalla tehtäviin viranomaispäätöksiin ja oikeuskäytäntöön.

Luonnonsuojelulain 7 §:n mukaan lain mukaisessa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa.

Luonnonsuojelulain esitöissä (HE 76/2022 vp) todetaan muun ohella, että varovaisuusperiaate on jo osa voimassa olevaa oikeutta. Periaatetta sovelletaan vakiintuneesti luonnonsuojeluoikeudellisessa päätöksenteossa, sekä EU-oikeuden että kansallisen oikeuden tasolla. Varovaisuusperiaate ei sellaisenaan muodostaisi esimerkiksi luvan myöntämiseen liittyvää estettä, vaan ohjaisi muun yksityiskohtaisemman sääntelyn tulkintaa niissä monimuotoisuutta merkittävällä tavalla uhkaavissa tilanteissa, joissa päätöksentekoon vaadittava tieto on huomattavan epävarmaa tai puutteellista. Se ei siten toisi päätöksentekoon uutta kriteeriä, vaan korostaisi kokonaisharkintaa ja vaikutusten arvioinnissa noudettavaa huolellisuutta.

Ympäristövaliokunnan mietinnössä (YmVM 17/2022 vp) todetaan muun ohella, että valiokunta on muuttanut varovaisuusperiaatetta koskevaa säännöstä selkeämmäksi, sillä hallituksen esityksen muotoilussa jäi epäselväksi, mihin siinä tarkoitetuilla toimenpiteillä viitataan. Muutokset selventävät samalla säännöksen merkitystä yleisenä periaatteena, johon on tarpeen kiinnittää huomiota, mutta joka ei ole aineellisoikeudellinen säännös.

Varovaisuusperiaatteen tarkoituksena on ohjata lain tulkintaa sellaisissa tilanteissa, joissa tieteellistä epävarmuutta toiminnan haitallisista vaikutuksista ei voida kokonaan poissulkea. Edellä lausuttu huomioiden ei lainsäätäjän tarkoituksena ole ollut muodostaa luonnonsuojelulain mukaisesta varovaisuusperiaatteesta sellaista aineellisoikeudellista säännöstä, josta itsessään muodostuisi esimerkiksi luvan myöntämisen esteeksi. Varovaisuusperiaate ohjaisi tässä tilanteessa viranomaisen toimintaa siten, että toiminnan luonnonsuojelulain vastaisuudesta pitäisi olla jonkinlaista tieteellistä epävarmuutta, jonka ilmaantuessa valvontaviranomaisen olisi tehtävä oikeudellista harkintaa ja ekologista tulkintaa varovaisuusperiaate huomioiden.

5.6 Uhanalaiseen lajistoon liittyvät näkökohdat

Vireillepanon käsittelyn yhteydessä Lupa- ja valvontavirasto on tarkastanut vireillepanoaineiston ja kuulemismateriaalin ohella Lajitietokeskuksen Viranomaisportaaliin tallennetut uhanalaisten lajien havaintotiedot kohdetta koskien sekä tarkastellut ilmakehämateriaaleja Kaupinlammen alueelta.

Lajitietojärjestelmiin on tallennettu Kaupinlammen alueelta havaintoja uhanalaisista lajeista. Kuvion 57 alueelta on havaintoja uhanalaisista jäkälälajeista vuodelta 2025. Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että havaituissa lajeissa ei kuitenkaan ole lakisääteisesti suojeltavaa lajistoa. Lakisääteisesti suojeltavia lajeja ovat luonnonsuojelulain 69 §:n tarkoittamat rauhoitetut eläin- tai kasvilajit, 77 §:n mukaiset erityisesti suojeltavat eläinlajit ja 78 §:n tarkoittamat Euroopan unionin luontodirektiivin liitteessä IV mainitut, tiukkaa suojelua edellyttävät eläin- tai kasvilajit. Kuviolta havaitut lajit ovat metsätaloudessa niin sanotusti vapaaehtoisesti suojeltavia arvokkaita ja alueen monimuotoisuudesta kertovia uhanalaisia lajeja. Metsähallituksen toimittaman lisätiedon mukaan myös Metsähallituksen lajistoasiantuntija on kartoittanut alueen lajistoa, minkä perusteella

lajistollisesti edustavimmat alueet on rajattu metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Lajistossa korostui vanhoille metsille tyypillinen jäkälälajisto.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että Metsähallitus on asianmukaisesti selvittänyt alueen lajiston ja huomionut lajistoltaan vanhan metsän edustavimmat osat hakkuusuunnitelmassaan jättämällä ne avohakkuun ulkopuolelle. Säästöpuuryhmät näkyvät lisäselvityksen kartalla, josta on havaittavissa metsätaloustoimien ulkopuolelle rajattuna myös alue-ekologiseen verkostoon kuuluva metsäalueen itäosa.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa yleisesti, että vanhoilla metsillä on merkitystä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta ja niiden sirpaleetkin, olivat ne sitten luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia, ovat monimuotoisuuden näkökulmasta arvokkaita, mikä valtion maita hallinnoivan viranomaisen olisi suotavaa ottaa huomioon hakkuutoimenpiteitä suunniteltaessa. Talousmetsän kyseessä ollessa monimuotoisuusarvojen riittävästä turvaamisesta ja lopulta alueen käytöstä päättää kuitenkin metsänomistaja, sillä asiassa ei ole tullut ilmi mitään sellaista lajistoa, jota koskevan säädösten perusteella kyseisten kohteiden suunnitelmien mukaiset hakkuut tulisi kieltää.

5.7 Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskevaa hävittämistä ja heikentämiskieltoa koskevat näkökohdat

Luonnonsuojelulain 78.2 §:n mukaisesti tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin, joihin liito-orava lukeutuu, kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää.

Vanhassa luonnonsuojelulaissa 1096/1996 säädetty, liito-oravan havaintopisteen läheisyyteen kohdistuvan metsänkäyttöilmoituksen johdosta sovellettavaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan rajaamismenettelyä koskenut 72 a § on kumottu 15.4.2016 voimaan tulleella lailla 18.3.2016/195. Luonnonsuojelun valvontaviranomainen ei ole enää tämän ajankohdan jälkeen tehnyt kumotussa laissa säädetyn mukaisia hallintopäätöksiä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan sijainnin ja sallitun metsänkäsittelyn määrittämiseksi. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen rajaamista koskevan päätöksentekomenettelyn poistuttua toiminnanharjoittajalla on itsenäinen velvollisuus selvittää liito-oravan esiintyminen alueella ja varmistaa se, ettei suoritettavista toimenpiteistä aiheudu luonnonsuojelulaissa kiellettyä seurausta.

Vaikka luonnonsuojelulain säädös koskien liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämistä tai heikentämiskieltoa on ehdoton ja kattava, liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskevaan sääntelyyn liittyy tulkinnanvaraisuutta siltä osin, kuin kyse on lisääntymis- ja levähdyspaikkojen olemassaolosta sekä erityisesti niiden laajuudesta. Luonnonsuojelulaissa ei säädetä, mitä lisääntymis- tai levähdyspaikan hävittämisen tai heikentämisen ehkäisemiseksi suojelun piiriin tulee metrimääräisesti tai pinta-alallisesti

sisällyttää liito-oravalle potentiaalisella alueella. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon metsäalueen ominaispiirteet kussakin yksittäistapauksessa erikseen.

Kaupinlammen aluetta koskevasta hakkuusta on 2.2.2026 jätetty Metsäkeskukselle metsänkäyttöilmoitus 1-2026-16010. Metsäkeskus on antanut ilmoituksen Lupa- ja valvontavirastolle tiedoksi 2.2.2026 hakkuukuviolle sijoittuvan uhanalaisen lajin, ryväsjäkälän (*Hertelidea botryosa*) esiintymispaikan sekä ilmoituksen Riuskanselkosen luonnonsuojelualueen (ESA300161) läheisyyteen sijoittumisen vuoksi. Metsänkäyttöilmoitus käsittää mäntyvaltaisen kuvion 57, joka on kooltaan 3,53 ha. Hakkuutapana kuviolla on avohakkuu. Kuulemisen yhteydessä saadusta lisämateriaalista käy ilmi, että avohakkuukuviolta on rajattu toimenpiteiden ulkopuolelle säästöpuuryhminä lajistollisesti merkittävimmät osa-alueet vanhasta metsästä.

Vireillepanon käsittelyn yhteydessä Lupa- ja valvontavirasto on tarkastanut kuulemismateriaalin ohella Lajitietokeskuksen Viranomaisportaaliin tallennetut havaintotiedot kohdetta koskien ja tarkastellut liito-oravan elinympäristöjen ennustekarttaa sekä ilmakuva-aineistoja Kaupinlammen alueelta.

Lajitietojärjestelmiin tallennettujen liito-oravahavaintotietojen mukaan vireillepanon kohteena olevan kuvion 57 läheisyydessä on kaksi merkittävää aluetta, joilla on runsaasti havaintoja liito-oravista ja todettuja lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Kyseisiltä liito-oravareviireiltä on seurantatietoa pitkältä ajalta. Kirnukummun havaintopisteet sijaitsevat Kaupinlammen metsänkäyttökuvioista (kuvio 57) alle 300 metriä länteen, metsäautotien toisella puolen. Toinen liito-oravan ydinalue, jolla sijaitsee lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, sijoittuu n. 650 metriä metsänkäyttökuvioista etelään Pieni Kaupinvaaraan, niin ikään tien länsipuolelle. Tien itäpuolelta ei ole tietojärjestelmiin tallennettuja havaintoja liito-oravista, ei myöskään kuvion 57 alueelta. Ilmakuvatarkastelun perusteella metsäalue, jonne kuvio 57 sijoittuu, muodostaa vanhan metsän saarekkeen, jota lännessä rajaa nuori metsä (rungot läpimitaltaan 12-17 cm) ja muilla suunnilla laajat suoalueet. Vanhan metsän saareke on ilmakuvatarkastelun ja asian käsittelyn yhteydessä toimitetun kuva-aineiston perusteella pääosin harvapuustoista. Vireillepanijan mukaan ainakin osa hakkuukuviosta on liito-oravalle soveltuvaa lehtipuustonsa vuoksi. Metsähallituksen toimittaman selvityksen mukaan sen sijaan metsäalue ei harvapuustoisuutensa ja mäntyvaltaisuutensa vuoksi tarjoa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan edellyttämää suojaisaa puustoa eikä pesäpuita. Alueelta ei ole löytynyt liito-oravan papanoita.

Liito-oravan elinympäristöjen ennustekarttaa tarkasteltaessa voidaan todeta, että Kaupinlammen alue on sinisenä, sinisen sävyn indikoidessa soveltuvuuden liito-oravan elinpiiriksi olevan lähellä 0 %. Ennustekartta näyttää tilastollisen mallinnuksen perusteella liito-oravalle todennäköisesti sopivat elinympäristöt lajin levinneisyysalueella. Ennustekartat eivät kuvaa liito-oravan esiintymistä tai esiintymistodennäköisyyttä, vaan elinympäristöjä, jotka ovat sille sopivia. Mallinnuksen on laatinut Luonnonvarakeskus Euroopan unionin Liito-orava LIFE-hankkeessa. Aineistoa jakaa Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS. Mallinnuksessa on käytetty useita parametreja, mm. valtakunnan metsien monilähdeaineistoa (VMI-aineisto), puuston ikäjakaumaa, tilavuutta ja

puulajikoostumusta, liito-oravien esiintymistä ja kulkureiteiksi sopivia alueita. Mallinnus ei kerro liito-oravan esiintymisestä, mutta antaa osviittaa alueen soveltuvuudesta liito-oravan elinpiiriksi.

Kohteella on tehty kattava lajistaselvitys, jonka on suorittanut kokenut lajistoasiantuntija. Metsähallituksen toimittama lisäselvitys kuvion 57 rakennepiirteistä yhdessä selvitykseen sisältyneiden valokuvien kanssa antaa viranomaiselle riittävät tiedot sen toteamiseksi, että kohdealueelta on asianmukaisesti selvitetty liito-oravan esiintymisen mahdollisuudet, vaikkakaan selvityksessä ei erikseen ole mainittu varsinaista liito-oravainventointia. Metsähallituksen selvityksen perusteella alue on voimakkaasti metsätalouden muovaamaa, mäntyvaltaista ja harvahkokuustoista. Edellä mainitun selvityksen perusteella alue ei ole liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi soveltuvaa metsää, jossa olisi riittävällä tavalla suojaisaa puustoa ja pesäpaikkoja. Myös liito-oravan elinympäristöjen ennustekartan tulokset tukevat Metsähallituksen vastineessa esitettyä selvitystä alueen soveltumattomuudesta liito-oravan lisääntymispaikaksi. Lupa- ja valvontavirasto ei edellytä kuvatus kaltaiselta, liito-oravalle rakennepiirteiltään soveltumattomaksi todetulta metsäalueelta erillistä, ainoastaan liito-oravaa koskevaa selvitystä tilanteessa, jossa käsiteltävän metsäalueen lajisto on metsänkäytön suunnittelua varten inventoitu huomioitavien ja merkittävimpien luontoarvojen osalta.

Karttatarkastelu puolestaan osoittaa, että avohakattava kuvio 57 ei toimi olennaisena kulkuyhteytenä liito-oravareviirien välillä eikä reviirien ja ruokailualueen välillä, sillä metsäalue muodostaa muusta, nuoremasta metsäalueesta eriävän niemekkeen, jota suoalue kaikista muista suunnista ympäröi. Liito-oravalle soveltuvaa ruokailualueita löytyy alueelta toisaalta, lähempää tunnettuja lisääntymis- ja levähdyspaikkoja eikä kyseessä oleva hakkuu siten johda luonnonsuojelulaissa kiellettyyn liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikan toiminnallisuuden heikkenemiseen.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että käsillä olevassa tapauksessa ei ole perusteita pakkokeinoin kieltää toimintaa huomioiden sen, että metsänkäyttöilmoituksen mukaiselle, vireillepanon kohteena olevalle kuviolle ei selvitysten mukaan sijoitu liito-oravan lisääntymis- eikä levähdyspaikkoja eikä hakkuu katkaise liito-oravan kulkuyhteyksiä. Toimenpiteillä ei hävitetä eikä heikennetä tiedossa olevia lähistön liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

5.7.1 Kainuun ELY-keskuksen raporttiin ”Liito-oravametsät katoamassa Ylä-Kainuussa – hakkuut uhkaavat lajin suojelua – hakattujen kohteiden tarkastuksia keväällä 2013” liittyvät näkökohdat

Koska vireillepanossa on viitattu Kainuun ELY-keskuksen vuonna 2013 julkaisemaan Näljängän liito-oravametsiä koskevaan raporttiin, Lupa- ja valvontavirasto ottaa alla kantaa kyseiseen asiakirjaan liittyviin näkökohtiin.

Vireillepanossa viitattu Kainuun ELY-keskuksen raportti on laadittu noin 13 vuotta sitten ja noin kuusi vuotta sitten on ilmennyt, että asiakirjaa ei voida pitää kaikilta osin luotettavana.

Kainuun ELY-keskuksen edustajat toivat asiakirjan havaittuihin virheellisyyksiin liittyvän tiedon esiin Suomussalmella Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden metsänhakkuita koskevan vireillepanon muutoksenhakuasian maastokatselmuksella 8.6.2020 Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry:n nykyisen puheenjohtajan puheenvuoron jälkeen. Ylä-Kainuun luonto ry pyysi katselmuksen jälkeen kyseistä selvitystä koskien Kainuun ELY-keskukselta tietoa siitä, mitä virheitä raportista on löytynyt. Kainuun ELY-keskus lausui pyyntöön antamassaan vastauksessa 15.12.2020 muun ohella, että ”Päätöksenteon perusteena tulee lähtökohtaisesti käyttää tuoretta tietoa, erityisesti kyseen ollessa eläinlajeista, joka voi vaihtaa maastossa sijaintiaan ja käyttämiään lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Selvityksen iän huomioiden selvitystä ei tulisi näin ollen käyttää yksinomaisena päätöksenteon perusteena muutoinkaan, joten siitä, sisältykö selvitykseen jo havaittujen ja tässä vastauksessa esiin tuotujen virheiden lisäksi muita virheitä, ei aiheudu oikeudenmenetyksiä”. Selvityksen tekemisen jälkeen keväällä 2016 luonnonsuojelulaista poistettiin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin liittyvä viranomaisjohtoinen rajaamismenettely, ja lakimuutoksella korostettiin toiminnanharjoittajan itsenäistä vastuuta alueen luontoarvojen selvittämisessä ja lain noudattamisessa. Selvityksessä esitettyä ja vireillepanon täydennyksessä viitattua kokonaisvaltaista tarkastelua, joka käytännössä edellyttäisi alueellista suojeluratkaisua, ei ole toistaiseksi tehty minkään tahon toimesta. Myös selvityksessä esitetty vaatimus koskien sitä, että luonnonsuojeluviranomaisen tulisi tarkastaa kaikki Hertan liito-oravahavaintopaikoista puolen kilometrin säteelle sijoittuvat metsänkäyttöilmoitukset, on esitetty ajankohtana, jolloin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat rajattiin metsänkäytössä sittemmin kumotun luonnonsuojelulain 72 a §:n mukaisesti. Selvityksessä esitetty johtopäätös vaadittavista viranomaisoimista ei ole liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen rajaamista koskevaan menettelyyn liittyvän lainsäädäntömuutoksen vuoksi enää muutoksen jälkeen ajankohtainen.

Kainuun ELY-keskuksessa oli mainitun selvityksen julkaisemisen jälkeen viranomaisaloitteisesti käsiteltävänä Metsähallituksen Suomussalmen kunnassa sijaitsevan Näljängän liito-oravapopulaation alueen osalta myös eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetun lain (383/2009, ympäristövastuulaki) ja tuolloin voimassa olleen vanhan luonnonsuojelulain 57 a §:n mukainen menettely luontovahingon korjaamiseksi. Kainuun ELY-keskus on antanut asiassa päätöksen 1.7.2022. Päätös on lainvoimainen. Päätöksen ratkaisun mukaan Kainuun ELY-keskus katsoi, että kyse ei ollut luonnonsuojelulain 5 a §:ssä tarkoitetusta luontovahingosta eikä Metsähallitus Metsätalous Oy:tä siten tullut velvoittaa ympäristövastuulain mukaisiin toimenpiteisiin. Hakuut katsottiin suunnitelluksi ja toteutetuksi LSL 49.1 §:ssä säädetty lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämistä ja heikentämistä koskeva kielto huomioiden, ja että hakkuita suoritettaessa oli menetelty voimassa olleen luonnonsuojelulain säädösten mukaisesti, eikä niihin liittynyt luonnonsuojelulain rikkomista. Päätöksessään Kainuun ELY-keskus katsoi myös, että luonnonsuojelulain liito-oravaa koskevat säädökset eivät mahdollista laaja-alaisen metsäaluekokonaisuuden suojelemista hakkuilta vaikka se olisikin liito-oravalle soveltuvaa, vaan hakkuiden rajoittamisesta määrääminen on mahdollista yksinomaan lisääntymis- ja levähdyspaikoilla.

Edellä tarkoitettu ratkaisu, vuonna 2013 julkaistun selvityksen jälkeen voimaan tulleet lakimuutokset sekä käsillä olevassa asiassa saatu ja suoritettu selvitys huomioiden Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että vireillepanossa viitatulla, vuonna 2013 julkaistulla Kainuun ELY-keskuksen selvityksellä ei ole ratkaisevaa merkitystä suunnitellun, vireillepanon kohteena olevan metsänkäytön lainmukaisuuden arvioinnissa.

Vireillepanon kohteena olevan metsänkäytön laillisuuteen liittyvä arviointi suoritetaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojeluun liittyvien näkökohtien osalta luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisesti arvioiden sitä, aiheutuuko suunnitellusta toiminnasta liito-oravayksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkojen laissa kiellettyä hävittämistä tai heikentämistä.

5.8 Natura 2000 -alueelle kohdistuvia vaikutuksia koskevat näkökohdat

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaan hankkeesta tai suunnitelmasta on tehtävä Natura-arviointi, jos hanke tai suunnitelma joko yksinään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty verkostoon. Sama koskee hanketta tai suunnitelmaa Natura-alueen ulkopuolella, jos sillä todennäköisesti on Natura-alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Luontodirektiivin (92/43/ETY) 6 artiklan 3 kohdan sekä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön (mm. asia C-127/02, Waddenzee) mukaan Natura-arviointi on laadittava, elleivät merkittävät vaikutukset yksin tai yhdessä muun toiminnan kanssa ole objektiivisten seikkojen perusteella poissuljettuja.

Metsänkäyttöilmoituksen 1-2026-16010 mukaiset hakkuut rajoittuvat Riuskanselkosen luonnonsuojelualueeseen (ESA300161), joka on Metsähallitus Luontopalveluiden hallinnoima, valtion maalla sijaitseva suojelukohde. Luonnonsuojelualue on perustettu valtioneuvoston asetuksella (203/2014) poikkeuksellisen edustavien vanhojen metsien, suoluonnon, lehtojen sekä niille ominaisten kasvi- ja eliölajien ja pienvesien suojelemiseksi, sekä retkeilyä, opetusta ja tutkimusta varten. Luonnonsuojelualue on osa Riuskanselkosen Natura 2000 -aluetta (FI1200735), johon on metsänkäyttöilmoituksen kuviolta etäisyyttä lyhimmillään noin 550 metriä. Riuskanselkosen on lisätty Natura 2000 -verkostoon SAC-alueena. SAC-alueet ovat erityisten suojelutoimien alueita, joilla toteutetaan luontodirektiivin luontotyyppien ja lajien kannalta tärkeitä suojelutoimenpiteitä.

Riuskanselkosen Natura-alueen suojeluperusteena ovat luontotyypeistä humuspitoiset järvet ja lammet (3160), vuorten alapuoliset tasankojoet (3260), keidassuot (7110), vaihettumissuot ja rantasuot (7140), Fennoskandian lähteet ja lähdesuot (7160), letot (7230), aapasuot (7310), kasvipeitteiset silikaattikalliot (8220), boreaaliset luonnonmetsät (9010), boreaaliset lehdot (9050) sekä puustoiset suot (91D0). Lajeista suojeluperusteena on liito-oravan lisäksi lettorikko (*Saxifraga hirculus*).

Boreaaliset luonnonmetsät kattavat 4226 hehtaarin suuruisesta Natura-alueesta 1440 hehtaaria. Suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja lajien suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa.

Luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentin Natura-arviointia koskeva säännös ei kiellä minkä tahansa haitallisten vaikutusten aiheutumista. Natura 2000 -alueen ulkopuolella toteutettavan hankkeen tai suunnitelman osalta säännöksen mukainen Natura-arviointi tulee lainkohdan mukaan tehdä siinä tapauksessa, että hankkeen tai suunnitelman mukaisten toimien Natura 2000 -alueelle todennäköisesti ulottuvien haitallisten vaikutusten on katsottava olevan merkittäviä. Olennaista arvioinnissa on siten todennäköisten haitallisten vaikutusten merkittävyys suojelun perusteena olevalle luonnonarvolle Natura 2000 -alueen sisällä.

Metsänkäyttöilmoitus sisältää yhden, kooltaan 3,53 hehtaarin kuvion. Hakkuun suunniteltu toteutustapa on avohakkuu. Toiminnanharjoittajan selvityksen mukaan Kaupinlammen metsänkäyttöilmoituksen kuviolla on voimakas metsätalouskäytön historia. Avohakkuukuviosta on rajattu toimenpiteiden ulkopuolelle lajistollisesti edustavimmat alueet säästöpuuryhminä. Natura-alueen etäisyyden vuoksi metsänkäyttökuvio ei rajaudu mihinkään Natura-alueelle sijoittuvaan luontotyyppiin. Metsänkäyttökuvio on Natura-alueelle etäisyyttä noin 550 metriä, väliin jää muun muassa nuorta metsää ja tie. Natura-alue sijaitsee metsäautotien länsipuolella kun taas metsänkäyttökuvio sijaitsee tien itäpuolella yli 200 metrin päässä tiestä.

Lupa- ja valvontavirasto arvioi tilanteita aina tapauskohtaisesti. Myös yhteisvaikutukset muiden mahdollisten hankkeiden kanssa otetaan arvioinnissa huomioon. Vireillepanon kohteena olevan kuvion ja Natura-alueen välissä on aiempaa metsänkäsittelyä, samoin kuin muualla kyseisen laajan, 4226 hehtaarin kokoisen Natura-alueen ympäristössä. Avohakattavaksi suunnitellun kuvion 57 länsipuolella sijaitsevalle nuoren metsän alueelle on vuonna 2025 jätetty metsänkäyttöilmoitus, suunnitelmana ensiharvennus, jolla metsä jää peitteiseksi.

Natura-alueen suojeluperusteena oleville luontotyypeille ei Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan voi aiheutua vaikutusta vireillepanon kohteena olevan kuvion hakkuutoimenpiteistä huomioiden kuvion koon, ominaisuudet ja etäisyyden Natura-alueesta.

Natura-alueen suojeluperusteena olevalle lettorikolle ei myöskään etäisyyden ja suunnitellun hakkuun sijoittumisalueen ominaisuuksien vuoksi aiheudu vaikutuksia. Etäisyyttä kuviolta Natura-alueen tunnetulle lettorikkoesiintymälle on yli 6 km ja toimenpiteet kohdistuvat kuviolle, jonka olosuhteet eivät vastaa lajin tarvitsemia elinympäristövaatimuksia. Natura-alueen suojeluperusteena olevalle liito-oravalle ei kuviolle suunnitellusta hakkuusta ole luonnonsuojelulain 35.1 §:n tarkoittamia vaikutuksia sillä hakkuu ei kohdistu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin eikä kulkuyhteyksiin.

Edellä esitetty huomioiden voidaan todeta, että Riuskanselkosen Natura 2000 -alueen suojeluperusteena oleville luontotyypeille ja lajeille ei aiheudu kuviolle 57 suunnitelluista toimenpiteistä suoria eikä välillisiä vaikutuksia. Näin ollen Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että kyseinen vireillepanon kohteena olevan metsänkäyttöilmoituksen mukainen hakkuu ei siten ole luonnonsuojelulain 34 §:n vastaisia eikä myöskään 35 §:n 1 momentin mukaiselle Natura-arvioinnille ole tarvetta eikä sen vaatimiselle perusteita.

Natura-arvioinnin tarvetta arvioidessaan Lupa- ja valvontavirasto on ottanut huomioon muun muassa suunnitellun hakkuukuvion sijainnin, etäisyyden Natura-alueesta, hakkuumenetelmän, hakkuukuvion pinta-alan, kohteena olevan metsäalueen ominaisuudet, uhanalaishavainnot metsänkäyttökuvion alueella ja läheisyydessä, Riuskanselkosen Natura 2000 -alueen suojeluperusteena olevat luontoarvot, suojeluperusteena olevien luontotyyppien pinta-alan Riuskanselkosen Natura-alueella, lähiympäristön muut hakkuualueet ja -tavat sekä näiden mahdolliset yhteisvaikutukset.

Edellä esitetyin perustein Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että vireillepanon tarkoittaman Natura 2000 -alueen ulkopuolisen metsäalueen hakkuu ei ennalta arvioiden todennäköisesti aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia Riuskanselkosen Natura 2000 -alueen suojelun perusteena oleville luonnonsuojelulain 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan tarkastelussa käytettävissä olleiden, riittävien tietojen perusteella merkittävien haitallisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä kysymyksessä olevalle Natura 2000 -alueelle ja sen suojeluperusteisiin ei ole myöskään jäänyt perusteltuja epäilyksiä.

5.9 Yhteenveto

Tässä asiassa päätöksenteon perustana oleva aineisto, soveltuvista tietojärjestelmistä suoritettu tarkastelu sekä olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että hallintopakon soveltamiselle ei ole perusteita.

Suunniteltu hakkuu ei kohdistu liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikalle tai sellaisen läheisyyteen siten, että siitä aiheutuisi tai uhkasi aiheutua liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikalle luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä tarkoitettua hävittämistä tai sellaista heikennystä, joka tulisi luonnonsuojelulain vastaisena pakkokeinoin estää. Tämä johtopäätös kattaa myös kulkuyhteydet, joita koskien Lupa- ja valvontavirasto niin ikään katsoo, ettei laissa kiellettyä heikennystä lisääntymis- tai levähdyspaikalle aiheudu käsillä olevassa tapauksessa kulkuyhteyksienkään osalta vireillepanon kohteena olevalla kuviolla metsänkäyttöilmoituksen mukaisesti toimittaessa.

Metsänkäyttöilmoituksen mukainen hakkuu ei ole luonnonsuojelulain 34 §:n vastainen eikä myöskään luonnonsuojelulain 35.1 §:n mukaisen Natura-arvioinnin laatumiselle ole tarvetta.

Ilmoitettujen metsänkäyttöön liittyvien toimenpiteiden suorittamiselle on selvitetty olevan lailliset edellytykset. Luonnonsuojeluviranomaisen ei näin ollen tule antaa toimenpiteiden

kieltämiseksi tai keskeyttämiseksi LSL 126 §:ssä tarkoitettua määräystä vireillepanon johdosta eikä myöskään viran puolesta.

6 Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 34 §, 35 §, 78 §, 126 §, 128 §, 134 §
Valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta (1066/2023) 9 §, liite 7
Hallintolaki (434/2003) 34 §

7 Asian käsittelijät ja asiakirjan hyväksyminen

Asian on esitellyt ympäristölakimies Meeri Myllykangas ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Jonna Kartano. Päätös on hyväksytty sähköisesti. Merkintä hyväksynnästä on päätöksen viimeisellä sivulla.

8 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

9 Käsittelymaksu

Valtioneuvoston asetuksessa Lupa- ja valvontaviraston maksuista vuonna 2026 (1177/2025) ei säädetä päätöksen maksullisuudesta. Päätös annetaan näin ollen maksutta.

10 Päätöksestä tiedottaminen

Jakelu (sähköpostitse)

Metsähallitus Metsätalous Oy
Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry
Lakiasiaintoinimisto Maailma

Tiedoksi Ympäristöministeriö, vesi- ja luontoympäristöosasto (sähköpostitse)

Lupa- ja valvontavirasto julkaisee päätöksen luonnonsuojelulain 121 §:n mukaisesti internetsivuillaan.

Päätös
12.6.2026
LVV-U/38922/2026
Julkinen

Lupa- ja valvontavirasto
Postiosoite: PL 20, 13035 LVV
Puhelinvaihde: 0295 254 000
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/38922/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/38922/2026 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kartano Jonna 12.06.2026 14:31

Esittelijä Myllykangas Meeri 12.06.2026 13:48